

М., 1994.

3. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. – М., 1998.

Л.В.Мельник

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В статтє показанна необхідність використання інноваційних технологій в підготовкє будучих учителєй; рассмотрєнны напрямленя использования личностно орієнтованих технологій в сєвременном профєссиональном образовании.

The purpose of this article is basis expedience of application of integrative approach to technologies of studies in trade education. It is shown that through a didactics constituent it is possible to carry out integration of technologies of study.

Постановка проблеми. Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні згідно з Національною доктриною розвитку освіти є формування творчої, освіченої особистості. Реформування вищої освіти передбачає реалізацію принципів гуманізації, демократизації освіти, методологічну переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості студента, формування його основних компетенцій.

Ідеї гуманістичної психології та педагогіки склали зміст особистісно орієнтованого підходу, за яким центральною постаттю навчального процесу вважається студент зі своїми інтересами та здібностями, а викладач – його наставник, партнер [1].

Аналіз останніх досліджень. Вивчення та аналіз різних концепцій особистісно орієнтованого навчання (І.Д.Бех, Є.С.Бондарєвська, Ю.В.Васьков, Р.С.Гурєвич, В.В.Рибалко, А.В.Хуторський, І.С.Якиманська) дозволяє нам зробити висновок, що всі концепції переслідують однакову мету, якою виступає процес психолого-педагогічної допомоги тому, хто навчається, в становленні його суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвого самовизначення.

Під особистісно орієнтованим навчанням ми будемо розуміти (за Ю.В.Васьковим) принципово новий підхід, котрий характеризується визначенням індивідуальності, самобутності особистості, її розвитку не як колективного суб'єкта, а перш за все індивіда, наділеного своїм неповторним суб'єктивним досвідом [2].

Мета особистісно орієнтованого навчання – підтримати людину та закласти в неї механізми самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту та самовиховання. Отже, особистісно орієнтоване навчання, як нова парадигма освіти, призводить до змін у постановці цілей, змісту, принципів та технологій навчання іноземної мови (ІМ).

Метою публікації є висвітлення особистісно орієнтованих технологій навчання ІМ у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. Однією з найважливіших проблем сучасної освіти була й залишається проблема підготовки висококваліфікованих фахівців упродовж терміну, визначеного рамками навчальних планів. Серед основних вимог до молодого фахівця можна відзначити такі, як творчий потенціал, здібності самостійно ставити та вирішувати проблемні питання, тощо. Сучасне суспільство вимагає від випускників вищих навчальних закладів високого рівня самостійності, вміння швидко приймати рішення, не боятися особистої відповідальності.

Соціально-економічні умови, що змінюються стрімко та радикально, зумовлюють необхідність адекватного реформування вищої школи України цільовою основою підготовки фахівців, під час якої є розвиток у студентів самостійно мислити й ефективно вирішувати завдання з майбутньої діяльності. Досягнення нової цільової основи підготовки фахівців передбачає активний перехід від наявної “школи запам'ятовування” до школи мислення, в котрій замість традиційної організації та технології навчання за принципом накопичення студентами знань та вмінь з'являться нові технології індивідуальної підготовки фахівця як творчої особистості [5].

Традиційна технологія навчання недостатньо впливає на мотивацію студента, не сприяє створенню атмосфери систематичної самостійної роботи з оволодіння знаннями.

Однак цільові установки на “підвищення якості знань”, на “розвиток професійного мислення студентів” переважно

залишаються на рівні декларацій, суттєво не впливаючи на реальний стан справ. Тому виникає необхідність вдатися до спроб віднайти конкретні способи діяльності, відпрацювати такі методи навчання, котрі б забезпечили ефективність цих спроб. Але відразу слід визначити: що буде кінцевим результатом освітнього процесу? Впродовж тривалого часу ним вважали випускника, котрий має повною мірою володіти знаннями програми вищого навчального закладу (ВНЗ). На сучасному етапі розвитку навчального процесу спостерігається поступова відмова від формування знань, умінь і навичок у чистому вигляді. Центр уваги переміщується на формування здібностей особистості студентів, особливо здібностей до самоосвіти, самостійного одержання знань.

Серед різноманітних напрямків нових педагогічних технологій найбільш адекватними висунутим особистісно орієнтованим цілям, з точки зору Є.С.Полат, є навчання в співробітництві, метод проектів, різнорівневе навчання, навчання в команді, “Портфель студента” [3].

Розглянемо коротко кожен із зазначених технологій.

Метод навчання у співробітництві передбачає сукупність деяких прийомів, об’єднаних загальною логікою пізнавальної та організаційної діяльності студентів, котра дозволяє реалізувати основні принципи даного методу. Навчання в співробітництві активізує діяльність студентів на занятті, значно збільшує час мовленнєвої практики кожного студента, сприяє індивідуалізації навчання. Крім того, студенти звикають працювати самостійно, а викладач отримує нову роль в навчальному процесі – він організовує самостійну навчально-пізнавальну, комунікативну, творчу діяльність тих, хто навчається.

Дослідженню проблеми використання проектів у процесі навчання іноземних мов, а також особливостей та переваг проектної методики присвячено багато наукових праць (Д.Г.Левітес, М.В.Кларін, О.Г.Прикот, О.М.Пехота, Є.С.Полат Р.С.Сафін, Г.К.Селевко та інші). Узагальнюючи існуючі теорії, проект у навчанні ІМ можна визначати як комплекс вправ або завдань, котрі передбачають організовану, тривалу, значущу для студентів самостійну дослідницьку діяльність іноземною мовою, яка виконується на занятті та під час самостійної роботи, метою якої є створення виокремленого кінцевого продукту.

У науковій літературі виділяють такі види проєктів: дослідницькі, творчі, ігрові, рольові, інформаційні, прикладні. Головна ідея використання цього методу на заняттях з іноземної мови полягає в тому, щоб перенести акцент з різних видів вправ на активну розумову діяльність студентів. Тільки метод проєктів може перетворити заняття з ІМ у дискусійний, дослідницький клуб, де вирішуються цікаві, актуальні, сучасні проблеми життя [4].

Навчання в команді на початку свого застосування відбувалося у формі змагання-гри, котре проходило в командах. Метод був розроблений американським педагогом Р.Славіним (університет Дж.Хопкінса). Згідно з цим методом, студенти працюють у командах по 4-5 чоловік. Команди мають бути неоднорідні за складом з тією метою, щоб студенти допомагали один одному опанувати змістом і приготуватись до змагання з іншими командами.

На першому етапі такого навчання викладач знайомить студентів із навчальним матеріалом. Подальша робота проходить у командах: студенти разом опрацьовують завдання, обговорюють матеріал, допомагають один одному, опитують один одного за змістом матеріалу. Така робота триває упродовж тижня до змагання, котре зазвичай відбувається наприкінці тижня. Для змагання студентів ділять на групи по 3 чоловіки з однаковим рівнем знань. Ці групи складаються з представників різних команд. У командах проходить змагання у формі ігор на краще опанування матеріалу, котрий вивчали протягом тижня. Ігри головним чином полягають у відповідях на запитання роздаткового матеріалу. Студенти одержують бали за правильні відповіді або за виправлення неправильних відповідей інших учасників групи. Пізніше ці бали підсумовуються та визначається загальний бал усіх членів кожної команди.

Перед наступним змаганням викладач може змінити склад груп з метою забезпечення їхньої кращої однорідності. Це спонукає студентів не лише якомога краще опанувати навчальний матеріал, а й допомогти іншим учасникам своєї команди. Результати опитування наводяться в балах, котрі вказують на прогрес студентів порівняно з попередніми результатами.

Під різнорівневим навчанням Є.С.Полат розуміє таку організацію навчально-виховного процесу, при якому кожний

учень, студент має можливість оволодіти навчальним матеріалом з окремого предмета на різних рівнях (“А”, “В”, “С”), але не нижче базового в залежності від здібностей того, хто навчається.

“Портфель студента” – це засіб самооцінки власної пізнавальної, творчої роботи студента, рефлексія його власної діяльності. Задача студента – ретельно проаналізувати власну роботу, внести необхідні корективи, дати їм пояснення, скласти власний звіт самооцінки; що, на його погляд, йому вдалося в цій роботі, а що ні, та чому. Також студент може висловити власну думку з приводу оцінки викладача. Саме ці судження, аргументи й складають суть рефлексії, заради котрої використовується ця технологія.

Висновок. Важливість використання особистісно орієнтованих технологій полягає в тому, що вони створюють можливості для співпраці, дозволяють налагоджувати міжособистісні стосунки, спільно пізнавати навколишній світ. Адже завданням вищої школи на сучасному етапі є надання майбутньому фахівцю не тільки всіх необхідних знань, практичних навичок у предметній сфері, а й розвиток його здібностей як фахівця, духовних потреб і моральних принципів, допомога йому вдосконалити форми як професійного, так і особистісного самоствердження в суспільстві.

Література

1. Бондаревская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного обучения // Педагогіка .– 1997. – № 4.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Х.: СКОРПОН, 2000.– 120 с.
3. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – Academia. – М., 2005.
4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // ИЯШ. – 2000. – № 3.
5. Постернак Н.О. Освітні технології у вищих навчальних закладах освіти// Безпека життєдіяльності, 2005. – № 8. – С.23.